

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE STATUTÁRNÍHO MĚSTA OSTRAVA
UL. ČS. LEGIÍ 148/14, 701 04 OSTRAVA - MORAVSKÁ OSTRAVA
OSTRAVA!!!

TISKOVÁ ZPRÁVA
Ostrava, 10. února 2023

JEDNA Z NEJHRANĚJŠÍCH OPER ČESKÝCH SKLADATELŮ VE SVĚTĚ - *CÍSAŘ ATLANTIDY* VIKTORA ULLMANNA - KONEČNĚ V NDM. V JEDNOM VEČERU S GROTESKOU *ROZBITÝ DŽBÁN*.

Dvě jednoaktové opery těšínského rodáka **VIKTORA ULLMANNA** (1898–1944) uvede v premiéře 16. února operní soubor Národního divadla moravskoslezského. Obě díla mají podobný námět: moc a její zneužití. ***ROZBITÝ DŽBÁN***, grotesku o samolibosti byrokracie, psal Ullmann ještě před deportací do Terezína (1942), operu ***CÍSAŘ ATLANTIDY aneb ODEPŘENÍ SMRTI*** o světovládcí, kterého přestane poslouchat Smrt, pak vytvořil až v táboře (1944). Premiéru měla díla až dlouho po válce. ***Císař Atlantidy* patří přitom od své světové premiéry v Amsterdamu v roce 1975 k nejčastěji hraným operám českých skladatelů ve světě vůbec!** Obě libreta byla původně německá a pro Národní divadlo moravskoslezské je česky přebásnil Jaromír Nohavica – hrajeme v češtině s českými a anglickými titulky jako další počin volné řady *Opery tereziánských skladatelů*. Stopáž 40, resp. cca 50 minut.

Opera ***ROZBITÝ DŽBÁN*** vznikla v roce 1942 na libreto podle komedie německého spisovatele Heinricha von Kleista z roku 1806. Ústřední postavou je vesnický soudce a rychtář Adam, který je posléze sám souzen a usvědčen z jistého přečinu.

Dílo ***CÍSAŘ ATLANTIDY aneb ODEPŘENÍ SMRTI*** psal Ullmann v tereziánském ghettu v období let 1943–1944 a hudbu zkomponoval pro menší orchestr – přesně pro ty nástrojové hráče, kteří byli v Terezíně tehdy internováni. Libreto vzniklo podle námětu jednoho z Ullmannových spoluvězňů a některé prameny uvádějí, že na něm Franz Peter Kien pracoval spolu s Ullmannem, některé pak jako autora libreta uvádějí jen skladatele. Světovládný císař Overall se tu rozhodne rozpoutat „blahodárnou válku všech proti všem“. Smrt mu však odepře poslušnost a nechce mu v té válce dále sloužit, a tak není možné nikoho zabít, nikdo tu neumírá... Premiéra byla dokonce v ghettu plánována, ale dnes přesně nevíme, zda zkoušky skončily proto, že nacistům došlo, že jde vlastně o parodii na diktaturu a tedy na Hitlera, nebo zda Ullmann zkoušení zastavil sám.

Obě opery se světových premiér dočkaly až desítky let po válce a obě v zahraničí. *Císař Atlantidy* zazněl poprvé v roce 1975 v Amsterdamu, v Česku pak v roce 1995 na jevišti Národního divadla a poté také v Terezíně. V roce 1996 se v Drážďanech konala světová premiéra opery *Rozbitý džbán* a v české premiéře nyní operu uvede NDM.

Pro Jaromíra Nohavicu bylo přebásnění obou libret už pátou prací pro operní soubor NDM, ovšem hudebně i tématem jsou Ullmannovy opery zcela jiné, než na co byl dříve zvyklý. Připomeňme například jeho vtipný překlad *Lazebníka sevillského!!!* od Rossiniho (operu režíroval Ondřej Havelka) nebo Mozartovy opery

Šárka Swiderová
Tisková mluvčí a PR

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava
GSM: +420 604 238 789
E-mail: sarka.swiderova@ndm.cz
www.ndm.cz

Figarova svatba, Potrestaný prostopášník aneb Don Giovanni a Così fan tutte. „To jsou ale všechno (řekl bych) opery písňového typu, mají zpěvné árie, rýmované songy. Tady jsem byl postaven na tvrdou zem civilní řeči, která je zpívána. A nejde jen o nějaké recitativy doprovázené cembalem, které vyplňují čas, než se zpěváci přelíčí. Ullmann – to je zpíváný život, mluva v tónech! Dost jsem se trápil taky se správnou melodií řeči – Němci a Češi mluví úplně jinak,“ přibližuje Jaromír Nohavica.

Autor hudebního nastudování, dirigent Jakub Klecker, přiznává, že práce na obou operách se ho dotkla i osobně – do obou děl se prolнул Ullmannův těžký osud a jeho životní zkušenosti. Obzvláště silný je příběh fiktivního světovládného Císaře Atlantidy. *„Na samotném konci je árie Smrti. Ta plynule přechází do epilogu Císaře, který zpívá původní text ‚a válka skončila a už žádná nikdy nebude‘. Je to jakési poselství: I ostatní postavy tu přecházejí do mírového prostředí a najednou se udiveně ptají, proč se vlastně válčilo, když to přece nechceme! Císař má na konci velmi vypjatou árii a na tu si musí opravdu nechat velkou porci sil, je to dlouhá, nepřetržitá plocha nějakých pěti, šesti minut bez přerušení,“* říká Jakub Klecker.

Pro jeviště Divadla Antonína Dvořáka opery režijně i scénicky připravil slovinský tvůrce Rocc. *„Obě díla pojednávají o zneužitelnosti společenských systémů. V případě Rozbitého džbánu jde o ukázkou zkorumpované dekadentní justice. V groteskním Císaři Atlantidy jde pak o zneužití mocenských politických situací, které dokáží vést až k absurdním válkám, zde až k válce všech proti všem. Přes těžké téma a těžký osud skladatel věřil v naději, věřil v lidstvo. Obě opery jsou tak nejen zrcadlem lidské společnosti, ale dávají i naději, že budoucnost dokáže být lepší a světlejší,“* vyznal se režisér. Scénickými prvky příběhy podpořil a umocnil – scéna je u obou oper většinu času střídá a jednoduchá, doplněná výrazným prvkem či videoprojekcemi. **Kostýmy navrhla Belinda Radulovič.**

Hlavní role Overalla v Císaři Atlantidy a role rady Waltera v Rozbitém džbánu se zhostí Boris Prýgl.

Viktor Ullmann se narodil v dnešní polské části Těšína v roce 1898 – jeho otec tam sloužil jako příslušník rakousko-uherské armády. Viktor získal hudební vzdělání ve Vídni, kam byl jeho otec převelen. Po rozpadu monarchie se Viktor Ullmann usadil v Praze a až na dvě krátké etapy tam prožil většinu svého profesionálního života – získal angažmá v Novém německém divadle jako korepetitor, sbormistr a druhý kapelník. Operu *Rozbitý džbán* už zřejmě psal pod vlivem hrozby deportace do židovského ghetta a *Císař Atlantidy* vznikl (jak již psáno) přímo v Terezíně. Ullmannovo dílo známe především díky jeho spolupracovníkům (v případě Císaře Atlantidy díky spoluvězni), kteří je ukryli před nacisty.

Šárka Swiderová
Tisková mluvčí a PR

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava
GSM: +420 604 238 789
E-mail: sarka.swiderova@ndm.cz
www.ndm.cz

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE STATUTÁRNÍHO MĚSTA OSTRAVA
UL. ČS. LEGIÍ 148/14, 701 04 OSTRAVA – MORAVSKÁ OSTRAVA
OSTRAVA!!!

V obou Těšíněch se koná od roku 2018 mezinárodní hudební festival – bienále s názvem Ullmannovské slavnosti. Další ročník bude v roce 2024. Zaměřuje se nejen na Ullmannovo dílo, ale uvádí i díla dalších nacisty pronásledovaných a perzekvovaných skladatelů.

V cyklu **Opery terezínských skladatelů** představuje operní soubor Národního divadla moravskoslezského postupně díla výrazných skladatelů meziválečné éry, kteří se kvůli svému židovskému původu stali oběťmi holocaustu, a také jejich dílo mělo být navždy zničeno a vymazáno. Díla, která opera NDM uvádí, měla novodobé premiéry (nebo premiéry světové) až dlouho po 2. světové válce. Operní soubor už v režii Jiřího Nekvasila nastudoval operu **Hanse Krásky ZÁSNUBY VE SNU** a na podzim 2024 bude mít premiéru **ŠARLATÁN Pavla Haase** (1899–1944). Všichni tři skladatelé se s nástupem okupace stali nežádoucími, byli na začátku 40. let deportováni nejprve do židovského ghetta v Terezíně a poté do koncentračního tábora v Osvětimi. Jako datum úmrtí je u všech tří uváděn 17. (u Krásky někdy také 18.) říjen 1944 – všichni tři byli součástí velkého transportů židovských umělců a intelektuálů do Osvětimi.

Inscenace oper Viktora Ullmanna je realizována v koprodukcí s Národním divadlem v rámci projektu **Musica non grata** s podporou Velvyslanectví Spolkové republiky Německo Praha.

Šárka Swiderová
Tisková mluvčí a PR

NÁRODNÍ DIVADLO MORAVSKOSLEZSKÉ
příspěvková organizace statutárního města Ostrava
Čs. legií 148/14, 701 04 Ostrava
GSM: +420 604 238 789
E-mail: sarka.swiderova@ndm.cz
www.ndm.cz